

L'AVENÇADA

SETMANARI RADICAL-NACIONALISTA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

CARRER DE TRES-LLITS, 3

LA CORRESPONDÈNCIA, AL DIRECTOR

Número. 5 cèntims

ELS TREBALLS ES PUBLIQUEN BAIX
L'EXCLUSIVA RESPONSABILITAT DE
LLURS AUTORS. NO'S TORNEN ELS
ORIGINALS.

ANY I

BARCELONA, 29 DE MAIG DE 1915

NÚM. 13

JA HA PARLAT EN MAURA

En Maura ja ha parlat: ha parlat en l'aristocràtic teatre Reial, i la seva veu repercutí en reials llocs.

En Maura repetí la eterna catilinaria de tots els oradors de míting d'oposició. I en Maura ha estat poder, i en Maura ha governat enrotllat en l'ambient mefític que ara repugna, en mig de la corruptela polític-social que ara avorreix.

En Maura s'esforça en posar de manifest, amb el seu càlid verb, tota la podridura d'una ficció governativa, d'un règim corcat, d'una política de banderí. I apareix l'apòstol recullint adeptes per a una doctrina nova, en aquest país on les veritats sols adquireixen força quan són predicades per a destruir, mai per a edificar.

I en Maura apareix fort, ciclopi, rectilini, simplista, perquè es dirigeix al poble, al seu poble, i li parla acompanyat de la veritat, de la seva veritat. La seva figura s'aixeca per damunt de tot convencionalisme i fulmina ses ires en contra d'eixa mecànica política que aniquila l'ànima espanyola, per aparèixer com a definidor d'una nova ètica que trastorni tot el mecanisme d'un estat decadent i corruptor, per a aixecar damunt de les seves ruïnes una nova societat on imperi la veritat i la justícia, «precisant per a això—diu—fortalèixer aquest estat perquè sigui garantia de llibertat i de progrés».

I en Maura puja al Sinaí i trenca les taules de la llei escrita, que considera fàrraga de recopilació exòtica, per a dictar la llei simplista, la llei salvadora, basada en la omnipotència de l'estat-força, «garantitzador de tradicions que—diu—són l'ànima del poble espanyol, consolidades en la religió i la monarquia».

En Maura es presenta superb, altiu, i, considerant-se l'home superior, l'home-cim, dicta son evangeli, del qual sols els escullits s'aprofitaran. I en Maura actua de crític despiadat, però en son esperit no s'hi opera aquella revolució que, rectificat tot un passat, feç oblidar la crudel repressió de 1909. En Maura és el mateix de 1909, i tota la seva significació actual deriva en aferrar-se com a símbol de la seva ètica política, en la energia desplegada fent caure tot el rigor de la llei contra uns homes que, en el batallar de la vida, també sapigueren portar un ideal. I en Maura serà sempre actual; la seva vanitat, en aquest punt, queda satisfeta, perquè en la consciència dels homes viurà sempre el record de la data de 1909, en la qual un governant inflexible e inhumà reprimí amb crueltat inaudita una revolució practicada des d'abaix, que és la que practiquen els pobles que tenen ansies de lliberació.

I en Maura senyala un ideal per a Espanya malalta, després de declarar que a Espanya no hi ha opinió amb ideals: hi ha sols un engranatge de cacies amb clientela servil.

I diu que l'ideal d'Espanya és curar-se de la seva enfermetat, com si això fos un ideal per a la realització d'un ideal. I Maura vol esser un renovador, i al posar de manifest el síndrome de la dolència que pateix Espanya, no'ns parla del tractament que la curi radicalment. Fa el diagnòstic, el pronòstic, però no s'atreveix a una cura radical per a la qual hi ha una força d'oposició decidida a realitzar-la.

La discracia monàrquica és la tara que impossibilita la regeneració d'Espanya, i en Maura considera la monarquia com la essen-

cia d'eix poble, que, si està malalt i no cura, és precisament per portar en la seva sang el virus monàrquic que és imprescindible destruir, que convé depurar per a salvar l'organisme nacional.

En Silvela, que fou també un reformador, fracassà en son intent per no tancar el pas al mal d'arrel; i en Silvela confessà que Espanya estava sense pols. El mal continuà agravant-se, i en Maura, que predicà la revolució des de dalt, ha fracassat també, per no enderrocar des de molt alt tots els destorbs seculars que impedeixen empendre amb èxit la curació d'Espanya.

En Melquíades Alvarez, altre reformador, fracassarà també, quan arribi, que segurament arribarà, a regir els destins d'Espanya, per creure que és factible la salvació d'aquest poble sense abans derrocar els obstacles tradicionals.

I en Maura ha parlat, i l'home-cim, l'home fort, ha quedat isolat, i és que en aquesta bandera que ha desplegat, el poble veu veritats que ja sab, puig altres homes ja les hi han predicades; però veu també que en ella hi va escrita, com sempre, i amb llàgrimes, la data fatídica de 1909; i aquesta data posa una valla irreductible entre l'home inflexible, superb, rectilini, i el poble que ha posat el veto al governant, al polític, a l'estadista que resol tota la seva obra passada i futura de govern entre una crítica i una data històrica, que si satisfà la seva superbia legalista e inhumana, li impideix d'una manera definitiva tornar a governar.

M. MER I GÜELL

FLESTOMÍES

Una academia... Berlitz?

Eramos pocos, y parió la abuela. Si, senyors, tal com sona.

Vull dir amb això que un bell diumenge, sense com va ni com costa, que diuen els empordanesos, es reuneixen uns senyors a l'Acadèmia de Bones Lletres, llegeixen uns patracols visats pel Govern Civil, es fan retratar (i són tretze!) amb destí a *Il·lustració Catalana*, i es declaren constituïts... nada menos que en ACADEMIA DE LA LENGUA CATALANA.

A l'endemà publiquen una *gacetilla suplicada* a tots els periòdics, van a felicitar al se-

nyor Prat de la Riba per una cosa que no hi ha de què, demanen a l'Ajuntament que faci un monument a Cervantes per allò del *archivo* i perquè *nobleza obliga*, i anuncien: que són 14, que han de ser 30 segons els Estatuts, i que'l dia 30 es reuniran per a *completarse*.

El canonge Collell (*va de retro, Satana!*) és el president, l'honorable Franquesa i Gomis, el *vice*; el senyor Matheu, el tresorer (ell, sempre rabínic!); en Moliné i Brasés, secretari del *Aslando*, és l'arxiver, i el senyor Carreras i Candi, maurista e inventor de la paraula FAÇANA (*frontera* en català i *fachada* en castellà), el *sarcatori*. ¡*Ave Maria Purissima!*

Per la fotografia que s'han fet fer veiem que

hi ha, además, el senyor Ramón E. Bassegoda, metge excel·lent, en Miquel i Planes, en Conrat Roure (oh, l'acadèmic *Pau Bunyegues!*), mestre Picó i Campamar, el *mala-guanyat* Guimerà (diem això pensant en l'Institut d'Estudis Catalans), l'apotecari Martí Genís, de Vich, i en Riera i Bertràn.

(No sabem qui és l'acadèmic número 14, perquè a la fotografia no hi era. Com no sigui en Ballell, fotògraf!)

Al cap de dos dies, a *La Veu* se'n burlen.

Al cap de tres, no se'n parla més.

Som aixís, en aquest país!

Els que's queixaven de l'Institut d'Estudis Catalans perquè tots EREN CANONGES DE GRA-

cia i fills no del mèrit, sinó del favor, vénen i la fan encara més grossa.

L'Institut, al cap d'avall, bo o dolent (per a mi, dolent), era fill d'un NOMENAMENT.

L'Academia, dolenta o bona (jo voldria que fos bona), és filla d'un PRONUNCIAMENT.

Ara, els *pronunciats*, es completaran fins a trenta. Bell camaradatge!

Trenta? Justament trenta? I per què? No són més, a la colla?

No ho vulguis saber, llegidor.

Coses del senyor Matheu! Si fossin 29, es feriria. Si fossin 31 no ho podria resistir.

Eli ha dit 30. I aixís com Pere de Luna, l'anti-papa, aragonès per més senyes, morí dient: *Tretze són tretze*, el senyor Matheu, bellíssima persona mentres pot fer el manella, morirà dient que *Trenta són trenta*.

Però a mi, que, com deia el baturro, *ya me va moliendo el pan de picos, porque agujera las alforjas*, em sembla, i vull dir-ho, que aquesta vegada el senyor Matheu, a força de fer de *Juan Palomo*, en lloc de fer una Academia de la Llengua Catalana ha fet... ha fet... una academia Berlitz, vet'ho-aquí!

MOSSÈN DOBA

Fundación Giner de los Ríos

La España renaciente llora al fuerte sembrador, con clara conciencia y pleno sentir de la grandeza de su jornada. Flota en las almas la gratitud y el ansia de una piadosa deuda. ¿Cómo pagarla?

El poeta, su discípulo, contesta:

«...hacedme

un duelo de labores y esperanzas...»

«*Vivid, la vida sigue...*»

«*Yunque, sonad...*»

Que el martillo siga, pues, batiendo sobre el recio yunque, donde a todas horas lo hacía resonar el excelso obrero. El yunque del maestro, nadie lo ignora, fué su escondida y libre «Institución».

Maestro. Sí. Pero maestro «fundador». Social fué toda su obra. Pura, amplia y hondamente social. Su espíritu se derramó en lo humano. Jamás vivió solo, ni trabajó solo, ni pudo gozar solo. Hasta para pensar necesitó de convivencia.

«No más luz, sino más calor», dijo siempre con Schiller. «El amor lleva la victoria consigo», era la divisa de su progenie filosófica.

Sus ideas, sus afectos, sus energías fraguaron en un hogar, donde ardiera de continuo el fuego, para la forja silenciosa en que creía y esperaba. Hogar verdadero de tierra y de sangre; hogar con casa y huerto; con familia; atado al suelo de la patria y a su historia; de perpetua individualidad y de perenne renovación, como las instituciones arraigadas en las entrañas de los pueblos.

La historia para el forjador era sagrada.

La actualidad, tan sagrada como la historia. Fué su anhelo la continuidad del hogar que fundara, y el renacer del mismo a nuevas floraciones.

Ningún holocausto más noble a su memoria; ningún homenaje más grato a la absoluta objetividad de su vida; ninguno más en armonía con la austera castidad de sus móviles que el esfuerzo por sostener la casa del «fundador» para que siga luciendo y calentando el espíritu que en ella ha dejado encendido.

Monumento sería éste como él lo deseara: «inmortal»; lo mismo que Platón imaginaba su Academia, immortalizada a través de los tiempos, «con la inmortalidad de la enseñan-

za viva—según Sócrates decía a Fedro,—siembra eternizadora de la semilla que de un alma va fructificando en otras, y de éstas en otras, perennal fecunda productora de la suma felicidad al hombre asequible.»

¿No fué ésta en espíritu y hasta en palabras la religión de don Francisco?

Sus viejos colaboradores y camaradas de juventud; sus discípulos de la primera y de la última hora, depositarios de las postreras preocupaciones del maestro; sus amigos fervorosos y los devotos de la pureza de su persona, de la santidad de su vida y de su apostolado, así lo comprenden y así lo solicitan:

Gumersindo de Azcárate, José Fernando González, Rafael M. de Labra, Benito Pérez Galdós, Santiago R. y Cajal, Luis Simarro, H. Giner de los Ríos, Ramón Menéndez Pidal, Adolfo A. Buylla, Rafael Altamira, José Ortega Gasset, Aniceto Sela, Adolfo Posada, Constantino Rodríguez, Fernando G. Arenal, Alejandro Rosselló, M. B. Cossío, R. Rubio, Germán Flórez, Domingo de Orueta, Luis de Zulueta, Marqués de Palomares, Juan Uña, José M. Pedregal, Julián Besteiro, Fernando de los Ríos, Leopoldo Palacios, Eduardo García del Real, José Castillejo, Gabriel Gancedo, Manuel Rodríguez, Américo Castro, Federico de Onís. (Siguen las firmas.)

BASES DE LA FUNDACION

Donativos para establecer una Fundación con el nombre y en memoria de «Francisco Giner de los Ríos», destinada a mantener y continuar su obra social y educadora: y especialmente

1. A asegurar la permanencia y ampliar la acción de la «Institución Libre de Enseñanza» dentro siempre del carácter desinteresado que desde su origen le dió el creador, y atendiendo a las aspiraciones del mismo en sus últimos días.

a) Trasladar toda la enseñanza a pleno campo; a una dehesa, a un pinar en las cercanías de Madrid, conservando la casa actual como asiento primero de la Institución para sus demás fines.

b) Establecer en un jardín, con independencia de las demás secciones, las clases de párvulos.

e) Mejorar, sin cambios de sitio, y en la medida de lo posible, lo existente.

2. A publicar una edición de las obras completas del maestro.

3. A cualquiera otros fines que puedan hallarse en perfecta armonía con el espíritu y la acción de don Francisco Giner de los Ríos.

La fundación y el capital que la constituyan serán regidos y administrados por una junta de patronos compuesta desde luego de los señores don Gumersindo de Azcárate, presidente de la Institución; don Rafael María

de Labra, rector; don Constantino Rodríguez y don José M. Pedregal, de la junta facultativa; don Adolfo Posada y don Manuel B. Cossío, del profesorado; señor marqués de Palomares y don Julián Besteiro, de la Corporación de Antiguos Alumnos; don Ramón Menéndez Pidal, don Fernando G. Arenal y don Alejandro Rosselló, amigos de la Institución.

Estos designarán de antemano el que haya de suceder al primero que desaparezca de entre ellos, y así sucesivamente; quedando autorizados para otorgar la escritura fundacional según los términos dichos y con la máxima independencia que las leyes permitan de toda intervención del Estado.

Los donativos se podrán entregar en la cuenta corriente de la Fundación, abierta por el Banco Hispano-Americano, en Madrid y sus sucursales, así como en la Tesorería de la Fundación, casa de Rodríguez Hermanos, Madrid, Carrera de San Jerónimo, 34.

Per en Puig i Esteve

Els parlamentaris catalans firmats abaix han enviat al president del Concili de Ministres i al ministre de Gracia i Justícia la carta que segueix:

«Excmo. Sr. — Madrid. — Distinguido señor y amigo: Un caso de amnistía pendiente en esta ciudad nos pone en la obligación de dirigirnos a V. E. para exponerle las circunstancias que en él concurren, y la conveniencia extrema y aun la necesidad legal, a nuestro entender, de que se resuelva favorablemente. — Al Ayuntamiento de Barcelona se le ofreció una bandera catalana costeada por subscripción pública, y a petición de la Asociación que tomó a su cargo llevar a cumplimiento la oferta, señaló el día 11 de septiembre último para el acto de la entrega. — En el día y hora señalado tuvo efecto la ceremonia, y al entregar la bandera el presidente de la aludida Asociación, don José Puig y Esteve, leyó un discurso, que fué contestado por el alcalde accidental, glosando sus conceptos y casi reproduciéndolos. Publicóse el primero de dichos discursos en algunos periódicos, y el fiscal de S. M., creyendo que en él se había incurrido en la sanción del artículo 248 del Código Penal, lo denunció, abriéndose el correspondiente sumario, en el cual se decretó el procesamiento de don José Puig y Esteve. — En esta situación se dictó la ley de 5 de diciembre de 1913 concediendo amnistía a todos los sujetos de cualquier modo a responsabilidad criminal en razón de delito realizado por medio de la imprenta, por medio de la palabra en reuniones públicas o con ocasión de las huelgas de los obreros; y por su contenido el procesado presentó el oportuno escrito acogiendo a la amnistía pidiendo que se sobreseyera la causa. — La Sección correspondiente de la Audiencia de Barcelona declaró excluido de la amnistía al procesado, fundándose en que el acto de la entrega de la bandera se había celebrado en sesión del Ayuntamiento, que no merece la calificación de reunión pública. — Los suscritos, que en tanto no encuentran en el discurso pronunciado por don José Puig y Esteve materia punible, como que no tienen inconveniente en hacérselo suyo y han expresado análogos conceptos en repetidas ocasiones, ante la denegación de la amnistía en este caso, creen es de su deber llamar a V. E. la atención sobre este asunto. — No es ya precisamente la errónea interpretación en cuya virtud se considera que

GRANJA CARCERENY

XACOLATERIA I LLETERIA

RAMBLA DE LES FLORS, 33

OBERT TOTA LA NIT

las sesiones de los Ayuntamientos no tienen el carácter de reuniones públicas y que los delitos cometidos por medio de la palabra en ellas no vienen comprendidos en la ley de amnistía, cosa que estamos convencidos de que no pudo ser el criterio del gobierno al proponer la ley; ni el hecho evidente de que la reunión en que se hizo la entrega no era una sesión del Ayuntamiento, pues que en tal caso no habría tenido voz en ella don José Puig y Esteve, quien no es concejal, y, por lo tanto, aunque fuese cierto aquel criterio, la amnistía debía aplicarse al caso de que se trata, sino que es la consideración de que en repetidas ocasiones ha manifestado el gobierno que la expresada ley de amnistía ha de aplicarse de un modo expansivo y ha dictado reglas por medio de los ministerios competentes en este sentido, y que, por lo tanto, es altamente conveniente que no sea este caso una excepción, tanto más cuanto en el criterio de los suscritos, que no dudamos coincide con el de V. E., dicho caso está comprendido en la letra de la misma ley; y con su perfecta aplicación se llevarían a cumplimiento los efectos de pacificación que la ley se propone. — El interesado, por medio de la presidencia de la Audiencia de Barcelona, ha acudido al ministerio de Gracia y Justicia pidiendo que se dicten estas reglas aclaratorias en el sentido indicado, en uso de la atribución que le confiere el artículo cuarto de la ley de Amnistía, para que se le comprenda en sus beneficios, y nosotros nos asociamos a esta petición, rogándole que cuanto antes tome aquella decisión más conveniente para que tenga la amnistía en este caso su efecto. — Y siendo como es este asunto de gobierno, nos permitimos hacer la misma recomendación al señor presidente del Consejo de Ministros para facilitar la solución favorable, que no dudamos que V. E. propondrá por entenderla no sólo conveniente y equitativa, sino de toda justicia. — De usted atentos y S. S., R. de Abadal, L. Soler y March, F. Cambó, J. Ventosa, J. Garriga Massó, el marqués de Camps, P. Rahola y Molinas, F. Rahola, E. Ferrer Vidal, B. María Plaja, Miguel A. Fargas, L. A. Sedó, E. Bertrand, N. Verdagué Callís, J. Carner, J. Bertrán y Musitu, L. Vila, E. Calvet, J. Moles, Pedro Corominas, Manuel Farguella, J. Roig y Bergadá, Alberto Rusiñol, el marqués de Alella.»

Serà el doctor Martí i Julià?

El Poble Català publicava el següent eco, el qual creiem nosaltres deu referir-se al doctor Martí i Julià, president de la Unió Catalanista:

«Heroisme.

«Feia trenta anys que exercia el càrrec de director d'un institut frenopàtic. Trenta anys que feia el mateix camí d'esma, perquè la vista se li escursava i no veia prou bé on posava els peus... Pel demés, ell, home d'ideals, de nobles fal·leres, poques vegades toca de peus a terra, remuntant-se sempre cap a les clares regions de l'entusiasme, més enllà dels núvols, camí del sol...»

«Durant trenta anys feia i desfeia el mateix camí, el bon doctor frenopata. Un dia mor l'amo de l'institut, i els seus hereus, homes de la fusta dels educats a l'«escola» de la Lliga, criden al doctor, i de certa manera li diuen:

«—Veurà, doctor. Fa trenta anys que això va de la mateixa manera. S'ha de modificar... Es arcaic i revellit. Ademés, això de fer-ho tot en català..., sab?... potser ens perjudica...»

«El doctor redreça la testa, arruga el front i replica:

«—Ja'ls entenc, ja. Volen reformar-ho tot. Està bé. Doncs perquè la reforma sigui més radical, jo començo per anar-me'n. Estiguin bons.

«I per darrera vegada, el bon català, va desfer el camí de l'Institut frenopàtic retornant a la seva dolça Barcelona.

«Ja sabem que somriuràn els «nacionalistes» de l'«escola» de la Lliga o els buròcrates regionalistes de la Diputació provincial, però a Catalunya encara hi ha homes.

Cafè Restaurant

PETIT PELAYO

SERVEI A LA CARTA I A COBERTS
SALO ESPECIAL PER A BANQUETS

Telefon 1871

En Pere Corominas contra el «Bar»

En Corominas, en el discurs que pronuncià diumenge passat a Badalona, arremeté contra'l «Bar», del qual en són arrendataris en Layret, en Pinilla, en Valentí i l'aprofitat David Ferrer.

Vegin-se unes parrafades dels seu discurs:

«Si una cosa s'ha de canviar no són els programes ni les organitzacions, sinó la actitud dels homes que han d'intensificar el seu treball i la seva fe. Amb treball i fe, dintre qual-sevol partit s'hi pot fer bona feina per al poble. (1)

«No crec necessari parlar de modificacions en l'agrupació republicana. L'U. F. N. R. no veu cap motiu per alterar la seva fórmula ideal ni la seva actuació coalicionista. No veig la necessitat de crear nous partits.

«Jo admiro aquests federals de tota la vida que malgrat totes les vicissituds, desenganys i miseries conserven encara intacte el tresor dels seus idealismes. Aquests homes, si veuen un escèptic, un abúlic, un que defalleix, li diràn: —Quin exemple dones, tu? Jo m'he conservat lleial tota la vida i tu no has pogut resistir cinc anys de lleialtat al teu partit. El secret de l'èxit és el treball sense descans. El qui defalleixi, que no emmatzini els entusiasmes dels altres que encara no s'han cansat de treballar.»

ALL-I-OLI

Pedagogia de baratillo

Entre les coses útils i fruitoses que ha creat l'Institut d'Estudis Catalans se n'hi troben, també, d'inútils i ridícoles a pesar de l'aparatos presentament amb que van amanides. Una d'elles, potser la més vanitosa i inútil, és la que's titula «Concell d'Investigació Pedagògica», i que du l'empremta característica d'un individu que du el pap ple d'idees renovadores en materia d'educació, i que ostenta, amb la flamant casaca d'unes excursions pensionades vers les terres nort-americanes, però que demostra no conèixer l'escola, tota vegada que no hi ha qui el desencastelli de la toçuda teoria, cosa ben inútil si no's juga amb la pràctica i la mecànica més vulgar.

(1) Nosaltres ens alegrem que aixís pensí don Pere Corominas. Tant-de-bo hi hagués pensat un any i mig enrera!

Aquest individu és don Eladi Homs, un vanitós i un ridícol pedant.

Enhonorabona que la Diputació esmersi cabals en pro de la renovació educacional de la ciutat, mai farà prou en aquest sentit; però no concretant-se a un laboratori de manefleria individual, fins a l'extrem de rebutjar despectivament tot lo que existeix en la materia esmentada. Amb la meitat que avui gasta la Diputació n'hi hauria per proveir de bons locals-escola a la desvalguda Barcelona en poc temps.

Ara ja's veu prou en què parará tot això: en un esmerçament de cabals en inútils provatures.

Al freir serà el reir. Vinguen títols ben pomposos per espatarrar incautes, que ja paga Catalunya les provatures manses dels investigaires pedagògics d'a xavo el rengle, com aquells mistos que sols fan un espetec i deixen un rastre de fastigosa fragancia.

Tingui's en compte que a Barcelona hi ha mestres de valor positiu, i de més d'alabar en llur tasca, perquè s'han de bellugar en un ambient mefític, i amb tot arriben a fer miracles. Si volguéssim anomenar... Cometriem omissions.

Entorn de l'investigaire de l'Institut hi ha una pila de bacil·lus de la Pedagogia; més ben dit, microbis. Un per mostra? Aquest pobre Flos i Calcat, que, per mirar si cau res, fa el jòc al flamant Concell, empescant-se un àlbum que... vaja!; i fent pensaments sublimes, com els que endinyava als pocs lectors pacients de La Veu. En Flos! Un home que en la seva vella escola del Masnou maltractava bàrbarament els nens que parlaven en català, de la *noche a la mañana* planta un «Col·legi de Sant Jordi», treient el suc de l'esquena als pobres Paloma, Arqués i altres que'n sabien més que ell. I com que en materia de ensenyança catalana és el que nos trajo las gallinas, li'n deixen fer alardes. Ell pla ha trobat la Mare de Deu adormida sota un roc! Però darrera seu, com se'n xuten! Pobre, si, pobre Flos!

De temptatives se n'han fet d'altres; o si no, recordeu la fracassada Escola de Mestres. Una altra? El cèlebre «Mont d'Or», den Joan Palau.

La Escola de Mestres s'ha de reconèixer que la guiava una bona fe a tota prova. En Bardina ara és a rodar món, i en Jové està fent una campanya meritíssima per les terres de Lleida fent d'inspector de l'Estat, al costat den Llàrena, que val molt, també.

El «Mont d'Or» acabà malament, i encara son fundador va persistint. Encara recordo la seva cèlebre conferencia a l'Ateneu. Aquell vespre s'hi reclutà lo bo i millor de la intel·lectualitat de casa: Maragall, Oliver, Karr, etcètera, etc. Jo vaig anar-hi, pensant aprendre-hi quelcom. I vaig aprendre-hi. Què? Vaig aprendre-hi que la Pedagogia den Santos, lo més ranci que corre en aquesta materia, i que formà mestres coixos i mancos i que'ns feien donar a la Normal, no és tant dolenta com ens pensàvem, car en Palau es concretà a glossar alguns conceptes d'aquell llibre tant pobre. Jo tenia al malaguanyat Maragall al costat, i vaig dir-li a cau d'orella: Tot això ho sabem temps ha, i ho teníem per antiquat. Això i molt més es fa en les escoles que tant es combaten.»

I mestre Maragall quedà tot admirat i ignorantament cor-près. I, a pesar de tot, a La Vanguardia i aparegué un article del gran Oliver fent l'article al «Mont d'Or». I total... res! El «Mont d'Or» es fongué com una bola d'or en mans de...

... anem per un altre. BRUT DEL BORN

CARNET D'ART

Hermen Anglada

En el número anterior hem deixat apuntada la fonda impressió que aquest artista genial ha deixat dintre de nostra ànima. L'anàlisi reposat i serè de totes i cada una de les seves obres, referma i avalora la innegable transcendència d'aqueixa manifestació artística, sens que tal ponderació privi d'establir una gradació relativa de valors, selecció inevitable i precisa en tota producció humana. Es aixís com amb res perjudica els mèrits personals de qui ha concebut les grandioses composicions perpetuades en els plafons de *Valencia* i el *Tango de la Corona*; certs abusos de repetició de procediment i de lleugeres incorreccions de forma, tals com la cama incomprendible de *l'Idol*, que,—com deia un amic nostre—sembla un ídol esguerrat, per més toterro que sigui. Però això no vol dir res: també té taques el sol, tot i essent el rei de la vida i de la llum.

Els reventadors i els professionals del tiquí-miquis pretenen regatejar-li al nostre rei la originalitat. Qui ho és, avui, d'original? No's fan miracles. I en el cas d'aquest pintor, les similituts són molt remotes. Holbein és Holbein, i únicament amb les subtilitats lluminoses i amb les delicadeses del color és com el recorda, i encara superant-lo, l'Hermen Anglada.

Nosaltres no sabem que hi hagi qui, millor que ell, s'atreveixi a resoldre les dificultats més entremaliades de la llum multicolor, reunides i apilotades obstinadament damunt de les superbes figures femenines de la segona sala d'exposició del Palau de Belles Arts. *Entre lucas*, per exemple, constitueix la resolució triomfal d'un gran problema llumínic que sols poden obtenir els elegits i els que, amb la obstinació de la fe, són mereixedors del ceptre d'una personalitat suprema.

Sentim no disposar de més espai per a dedicar-lo a l'examen detingut i minucios d'aquesta monumental obra de l'Art pictòric, honra i glòria de l'artista que l'ha creat i del poble que pot comprendre'l i admirar-lo.

En Gimeno

Veus-aquí un home. Però no un home com els altres, insignificant, com ell vol dir-se. *Home*: aixís, sub-ratllat i amb lletra majúscula.

En Gimeno és un cas excepcional de psicologia. Un exemple portentós de voluntat, de fe i de perseverància. I de modestia aguda. En Gimeno pinta d'amagat.

Per què canten les cigales? Perquè sí. Doncs en Gimeno fa com elles: dibuixa i pinta... perquè sí. Com les cigales, també canta a la natura. I ell la canta, obeint a la necessitat espiritual de nodrir-se de bellesa, sotmès al manament imperatiu d'una indiosincrasia senzilla i transparent i a la llei constitutiva del seu temperament d'eterna juvenesa. La vida se la guanya campint i donant capes amb tota la generositat d'un pintor de brocha gorda. Si Pofici li alimenta el cos, l'art i la bellesa li alimenten l'esperit amb exquisides lleminadures per l'istil de les que'n Dalmau, expert i noble, té agrupades a les *Galeríes* del seu nom, a la Porta-ferrissa.

Perquè és precís que consti. Mercès a la col·laboració i també a l'altruisme de l'intel·ligent antiquari, la obra artística del vell Gimeno, gairebé arrencada violentament de la inconsciència infantil del seu autor, pot brillar avui des del lloc que'ls seus mèrits li senyalen, a la davantera dels virtuoses de l'Art, dels que pinten lo que senten.

La *Plaça del Rei*, *L'Estiu*, *Sol d'hivern* i els vells carrers de Barcelona i tantes i tantes notes de dibuix i de color; unes, apuntades depressa, febrosament, mitjançant les hores matinals o del cap-vespre, hores escatimades al descans d'una tasca penosa i rutinaria; altres, que'ns les imaginem pintades amb l'alegría dels dies de festa, santificada amb el treball de l'esperit i el repòs de la matèria; totes elles sincerament recullides del poema infinit de la Natura, amb la ingenuïtat d'un infant i amb la idolatria d'un fanàtic. Aquesta és la síntesi de les 52 obretes exposades.

Felicitem a l'artista Gimeno per la seva important revelació, desitjant-li la reposada i llarga vellesa que's mereix; felicitem al senyor Dalmau per la presentació, com també el felicita, amb L'AVENÇADA, el que sotscriu aquest *Carnet* per l'honra que li cab d'haver estat company de l'al·ludit artista en l'antic Centre d'Aquarelistes de les escales de la Seu.

JOAN LLOPART

NOTES MUSICALS

Palau de la Música Catalana. — Primer, segon i tercer concerts per l'Orquestra Simfònica de Madrid

La acostumada visita de l'Orquestra Simfònica de Madrid pot conceptuar-se de transcendència en la vida musical, puix sempre és desitjada pels veritables *dilettanti*; d'aquest públic que entén i sent les excel·lències del gloriós art diví.

Les qualitats insuperables de l'Orquestra Simfònica són ben conegudes per tots quants estimen la riquesa d'execució; per això és sobradament reputada, i, com deixem dit, la seva estada entre nosaltres pot considerar-se l'aconteixement de major excel·lència en nostra vida musical.

En el primer concert s'anunciaven el poema simfònic de Strauss *Mort i transfiguració*; la *Quinta simfonia*, de Beethoven; una *Suite*, de Bach, y diversos fragments dels *Mestres cantaires*, de Wagner; ademés, hi figuraven dugues primeres audicions: un *Concert en re menor*, de Vivaldi (1680-1793), i un *Nocturn*, de Mozart, deliciosa simfonietta que en altra ocasió i amb diferent títol creiem haverla sentit a Barcelona.

La Simfònica ens ha revelat, en el *Concert en re menor*, la primordial bellesa i substancialitat per al music, i agradable a l'oient. En el poema de Strauss l'orquestra fou novament celebrada, i aixís meteix en la *Quinta simfonia*, del colós de Bonn, admirablement interpretada, brillant, perfecta i delicada, esclatant una gran ovació després de l'*Allegro* i del *Finale*.

El *Nocturn*, la *Suite* i els *Mestres cantaires*, primorosament detallades, precises en ajust, tant fidedignes en la simplicitat del mestre de Salzburg i a la justesa de Bach, amb la abundor temàtica-òrquestral de Wagner, satisfieren força al públic.

En el segon concert, celebrat la nit del dilluns, els musics madrilenys ratllaren a gran alçaria, tributant-se grans demostracions de simpatia especial al seu mestre, Fernández Arbós, per l'interpretació impecable, la escala de matisos saviament recorreguda.

Obrí la vetllada la obertura *Carnaval*, de Dvorach, hermosa pàgina musical de color, moguda i d'elegant factura, orquestrada a la escola de Berlioz, resultant bella sobre tot en la part d'exposició. La suite *Scherzade*, de

Rimsky-Korsakoff, completà la primera part. En la suite hi ha fàrrag de música, i el desenrotlló és de més difícil solució. Decididament no agradà tant com el *Carnaval*, de Dvorach.

La *Sinfonia en mi menor*, de Rachmaninoff, concebuda amb el patró neo-clàssic, no afecta gran uniformitat, en canvi es desenrotlla amb amplitut i claretat estimables, se sostenen bé les idees melòdiques en els temps primer i tercer, però fadiga al final per lo matxacona. No fou acceptada pel públic amb gran entusiasme; no obstant, creiem que si es repeteix despertarà més entusiasme.

Atentament escoltades foren les *Variacions* d'Elgar, obra important, enigmàtica, i que, en efecte té estranyes palpitations de la intimitat; la seva originalitat i ben ordenada successió demostren en el compositor anglès extraordinàries forces creadores. Fou magistralment interpretada per l'orquestra, com alguns fragments de *La condemnció de Faust*, de Berlioz.

El tercer concert fou el més concorregut dels tres primers, puix la sala del Palau estava plena. Tal vegada hi contribuí poderosament la *Pastorel·la*, de Beethoven, i el poema simfònic *Dante*, del nostre Enric Granados, la qual obra completa es donava per primera vegada.

S'interpretaren la *Simfonia incompleta*, de Schubert, i les *Travesures de Till Euleispiegel*, essent molt merescuts els aplaudiments.

La segona part l'omplia la *Sexta simfonia*, de Beethoven, oferint el moment culminant de la vetllada *Divina pastoral*. El públic, entusiasmada, premià l'esforç de l'orquestra madrilenya.

El *Dante i sa Divina comedia* no s'adapten al temperament de l'Enric Granados, tot emoció, delicadesa, melancolia, i, fins a cert punt, tenint en ses obres un xic de feminitat, el desenrotlló de *Dante* és poc espontani, i li resta, naturalment, la unitat deguda. Però, és clar, *Dante* pot inspirar a l'artista de caràcter, i en Granados, amb son talent musical, triomfa una vegada més en els primers orquestrals que captivaren l'auditori. A la Simfònica, en aquest poema, apassionadament concebut, li notarem inseguretat, probablement per falta d'estudi madurat. El relat de *Francesca*, admirable, per la notable Dolores Frau, essent celebrada.

En la *Dança irlandesa*, de Grainger, i en el preludi i mort d'*Isolda*, de Wagner, tornà l'orquestra a ésser ovacionada.

Vagin en aquestes breus notes, mentres esperem el *Requiem*, de Mozart, nostres salutacions, ajuntant el nostre aplaudiment als molts rebuts, com a just tribut de l'admiraació i entusiasme que sent el nostre poble per l'Orquestra Simfònica de Madrid.

S.

—Quina és la bicicleta millor?

—Pregunti-m'ho a mi:

La MARTÍ

Bicicletes a 175 ptes.

PRINCESA, 37

BARCELONA

LLETRES CATALANES

“El català de la Manxa”

L'Antoni López ha llençat al públic una edició popular de *El català de la Manxa*, de Santiago Rusiñol, que ha obtingut el premi Fastenrath en els Jocs Florals d'enguany. Veus aquí un fragment de tan bella obra:

«A n'aquelles planes de la Manxa, tant memorables pels seus fets com desolades pels que hi viuen, hi ha un poble que—oh, llegidor!—no'l cerquis pas en el mapa, perquè de segur que no'l trobaries.

«A n'aquest poble, no se sab per què, li diuen Cantalafuente. En diuen Cantalafuente i és el poble més somort, més callat i més apagat que hi puga haver en tota la Manxa.

«Se'n deu dir Cantalafuente perquè Nostre Senyor ha volgut que en aquell recó de secà—tant de secà que, quan passa un núvol, sempre se'l veu anar de camí,—hi hagi un riuet que no se sab d'on ve: un riuet que's pot ben dir que és un riuet natural, perquè no neix de cap lloc conegut, un regueronet d'aigua clara que salta per aquí, gira per allà, vorejat de quatre floretes, forma una veta de verdor que travessa aquells camps ocrosos.

«D'arbres, allí, no n'hi cerquis pas; o es van morir tots, o mai n'hi ha hagut, i si n'hi hagué, els degueren tallar per un sempre més amén.

«Cerca-hi, si vols, que això ho trobaràs, camps llisos, tirant sempre enllà; cerca-hi lloms de muntanyetes amb plantes mústigues i resseques, amb unes petjades a terra encara més resseques que lo altre, que marquen el trepig dels homes i del bestiar que va amb els homes, i que per això en diuen... un camí; un camí d'aquells que un es pregunta on rediable deu portar; cerca-hi, si vols, en mig dels camps, alguns bous, que't miren passar, amb uns ulls dolços i sospitosos; cerca-hi un vol de corbs aturat, i... no hi cerquis gran cosa més, perquè tampoc ho trobaries.

«Ni el poble meteix, ni Cantalafuente es veu fins que hi ets a tocar. Es tant de color de la terra, tant escapçat, tant esclafat; els teulats són tan ajupits que, si no fos pel campanar—un bell campanar plateresc, capçat de blau i de color de suro—i un molí de vent estès, que volta acompassat com un rellotge de vent—et semblaria que aquest poble és un grop d'aquella Manxa que la terra s'ha tornat tapia; que la pols de l'immensa plana s'ha anat atapaïnt; cases tirades al mig d'un forn que'l sol s'ha cuidat de cloure-les.

«A n'aquest poble, com en tots els pobles que tenen un camí veïnal, s'hi entra pel camí veïnal: un camí empolsat i ple de roderes que, aixís que penetra al poble, es va tornant un xic carrer, per eixamplar-se a l'esser a la plaça i tornar-se a tornar veïnal.

A l'entrar, per la carretera, totes les portes es veuen closes. Tothom és al camp; tothom deu esser a n'aquella plana immensa que asseca als homes com a les cases i els fa tornar de color de casa com a les cases de color d'home; a n'aquella desolació on el pa de cada dia sembla que hi creixi per ell meteix, tant pocs habitants s'hi veuen!; a n'aquells terroços endurits per la vellúria d'una terra que ha perdut tota la carn i sols en va quedant l'esquelet. Totes són closes, i a no esser que de tant en tant es pot veure al llindar d'alguna finestra alguna olla amb alguna flor, com un somriure en una esquerdada, podria creure el vianant que o bé no hi ha viscut mai

ningú, o que s'han mort tots els que hi han viscut.

«Després, i ja un xic més endins, hi ha tres o quatre botiguetes, esquistades com quatre ninxos i tristes com caps velles. Allí hi ha el ferrer, el ferrer de poble, el sabater del bestiar, que no manca mai en cap poble, guanyant-se la vida fent música amb l'«angelus» de l'enclusa; allí, l'hostal, un hostal grandios, amb grans menjadores pels cavalls i una tauleta per menjar els homes, amb terenyines al sostre i lloses a terra; una llar de foc sense foc i un llum que sempre s'apaga aixís que veu arribar la nit; allí, enllà, l'apotecari, amb aquell aparador tant destenyit i tant polsós, amb els remeis tant esbravats, amb els ungüents tan ranciosos, amb aquell Hipòcrates de guix, que s'ha anat escrostonant i l'han hagut de pintar a l'oli, i amb aquelles dugues serpotes tant simbòliques com mortes de fam, que donen tanta misèria a n'aquell altar de la ciència; allí, per fi, la taverna, l'únic llumet d'alegria pels habitants d'aquell poble, goig de l'esperit i del gust, consol del trist i asil del pobre, refugi per anar-s'hi a refer i per anar-hi a tocar la guitarra, i prop de la taverna, la plaça, o siga el foro del poble.

«A n'aquesta plaça, és clar, hi ha l'església, com és costum, i en la de Cantalafuente és on s'hi ha agombolat tota la fe dels passats i tota la pedra del pla. Tota ella és d'aquest istil que tots en diem plateresc, sense sapiguer perquè ho diem: murs immensos i desolats, tant desolats i tant llisos, que ni en els junts hi vol créixer l'herba, tant amiga dels murs, i ni el sol ha tingut virtut per dibuixar-hi relleus; frontó místic que'l fan servir per anar-hi a jugar a pilota, o per recolzar-s'hi a l'ombra tots els desenfeïnats del poble. A n'aquest pla de pedra groga, i en un costat, hi ha la porta: una portalada altíssima, carregada de columnes, de sants, de raïms, de símbols, d'àngels, de motlures i de cornises, i que avui un terroç i demà un altre, es va desgranant en pols, com tot lo de Cantalafuente.

A dintre també és massa gran. Es una d'aquelles esglésies que semblen deshabitades. Els altars hi vénen petits, la nau hi ve ampla; els sants, en l'altar, hi pateixen fret i tristesa; hi ha un chor amb trenta setials que sembla que esperin un concili, i sols s'hi asseu el vicari i dos o tres beneficiats, i en l'altar major, al dir-hi missa, o hi manquen devots o hi sobra altar; temple per anar-hi tot el poble si el poble dongués per anar-hi, i que'l varen fer tant espaiós pels eixamplis de les creencies.

«Davant de l'església, el palau. En tots els pobles de la Manxa n'hi sol haver un d'aquests palaus. Tenen grans balcons amb baranes plenes de ferro repujat; tenen un gran escut amb lleons, que de la manera que's van corcant també deuen esser platerescs; tenen una ampla barbacana carregada de fang d'orenetes i algunes portes tapiades, i tenen les finestres tant closes, que sembla que no s'han d'obrir mai més, i que si algún jorn les obrissin cruixirien les frontices, s'esquerdarien les fustes i n'eixiria baf de tomba.

«D'aquest de Cantalafuente ningú en sab res. Ningú hi ha entrat mai. S'ha sentit a dir que en altre temps va esser habitat per un marquès de casacot i perruca, que té el retrat al mig del saló i una gran làpida en el fossar;

se sospita que en els murs hi ha enterrades grans gerres d'unces; que farà cosa d'uns cinquanta anys que s'hi va sentir soroll de cadenes; que les rates en són senyores i niuen en els pergamins, i sols se sab del cert una cosa: que allí dalt, prop de les golfes, hi viu un administrador que cobra de tot el poble i de totes les terres del pla: els drets d'això, els lloguers de lo altre, siga en diner, amb blat o amb cigrons, i que aquell administrador va tenint més finques que aquell amo que no se sab si és home o fantasma.

«Encara hi ha quelcom més a la plaça. Encara s'hi veu el cafè. Un cafè on no s'hi pren cafè, però que se'n té de fer esment perquè, siga com siga, hi és; amb mirall i tot, amb quatre taules per jugar al mus, els diumenges; amb una escala de cargol que va a parar a un quarto fosc, per si volen jugar als *prohibidos*, i amb un taulell amb les ampolles que són del cas i de repertori. Encara hi ha una altra botiga que vénen *tinajas* i *pellejos*: *tinajas* com urnes romanes, i *pellejos* amb tot el pel que havia tingut el bestiar quan cercava herba per aquests erms; i encara hi ha porxades blanques, tant blanques que s'hi ha gastat tota la cal de la plana, i tant baixes de nau que, a no esser que'ls homes de Cantalafuente són petits i esprimatxats, no hi cabrien a peu dret; i encara hi ha un altra cosa, que és la que fa de més mal descriure: el sol que hi cau a n'aquella plaça, aquell sol que tot ho resseca, que cou els cervells, les pedres, les tapias, els *botijos* i les *tinajas*; un sol de desert en un país que quasi és habitat; un sol que hi vessa tant a raig fet que fins ha mort les pobres cigales que havien gosat a instal·lar-s'hi.

«Més enllà, i sempre seguint aquell camí veïnal, que, com espasa rovellada, travessa el cor del poble, es troben, lo meteix que a l'entrar, cases desertes d'alegria; se'n troben d'abandonades, que sembla que ja les varen deixar caure abans d'haver-les aixecades. I allí, altra volta al camp, tant llís i erm com a l'entrar, sense cap arbre, sense cap cant, amb la meteixa ratlla de pols que tira enllà vers un altre poble que hi deu haver allí baix de tot, i amb la meteixa solitud de terror aspre i despoblat.

«Sols a la dreta, en un barranc—que'n diuen barranc per no ofendre i que un home lleuger pot saltar-lo,—hi passa el xaragall que deiem, i com que esmersa un xic d'humitat per les voreres on passa, hi creixen quatre o cinc hortets, hortes amb arbres assedegats que's xuclen l'aigua a galet que raja d'aquell regueró i que forma un prat natural de l'amplada d'un plat soper, amb el seu olm que li dona ombra i unes bardices que l'abriguen.

«I per fi, dalt d'un turonet, el molí; el molí de la Manxa.

«Aquest molí viu sol; volta sol. Amb les ales de cara al vent sembla que no li passin els anys. Lo meteix volta avui en dia que voltava segles enrera. Indiferent a l'història, per ell no ha passat res en el món. No ha vist res més que l'immensa plana, sense una onada ni un sotrac; no ha sentit a dir que hi ha altres pobles que també molen la farina sense ales i sense torre; no ha vist res més, ni vol veure més. Ell estén els braços enlaire, aquells braços que sostingueren l'idealisme del Quixot, i reb l'embit sempre en el rostre, i res li fa por, i res el detura. Es la tradició que volta portant el compàs de Castella.»

ESTOMACAL FALLIERES

SELECTE DIGESTIU

De venda en els principals cafès, restaurants i bars d'Espanya y de la República Argentina

Crònica de teatres

Felyne Verbist
El perquè d'aquesta crònica

Una vegada més s'ha demostrat que'l nostre poble és un gran poble.

Malgrat la crisi i les sotragades que tant sovint alteren el ritme del seu progressiu avenir, molts cops en la causa meteixa d'aquestes alteracions subsisteix el gran esperit superior de la nostra raça.

Avui es veu ben bé que una de les causes de l'allunyament del públic en el teatre està en la afició despertada pels music-halls, i en les dances com un aspecte d'aquests.

Quasi ja hem arribat en que la afició s'ha concretat i ha pres relleu en aquest últim aspecte.

I bé, també en ell resulta que som la gent de més gust.

La dança

La dança, com la música, és un dels elements d'expressió de que's valgué l'home primitiu.

Recordem a Renan i a Max-Muller culminant-los en el discurs sobre poetització de l'Alomar, per a veure un element musical àdduc en el meteix llenguatge parlat.

Va d'H. storia

Per això els pobles de l'antiguitat la feren un element de la liturgia després d'haver-la connaturalitzat amb els déus.

Tots sabem de la dança de Moisés després d'haver passat la mar Roja, de David davant de l'arca, de Zeida, de Judith, de Salomé...

Es diu si al palau de Salomó s'havia dançat el *Càntic dels càntics*, i se sab allò de les èglogues gregues, de les festes de Dionisius i dels bells testimonis que bateguen en el geste de les Tanagres...

La edat mitja conegué la *Dança de la mort* i les del *bojos*, dels *ardents*, de l'*infern* i de *Meria Magdalena*, per a pública excusa del desenfrè sensual del clero de la època.

I no parlem d'aquell deliciós segle de Lluís XIV. *El triomf de l'amor*, *El naixement de Venus* i tants altres ens porten a la memoria les *gavotes* i les *pavanes* que amb el somriure sarcàstic de Voltaire distreia a aquella cort de la revolució que's preparava fóra dels salons.

Del «Gavilán» a la «Bohemia Modernista»

Catalunya havia mantingut en el poble la clàssica sardana.

La cort i els seus salons havien rebut quasi sempre la influència francesa.

Les modalitats macabres de la edat mitja castellana hi tingueren repercussió molt feble.

Però quan la dança adquireix veritable carta de naturalesa entre nosaltres és pels temps de la xamosa Barcelona den Vilanova.

El bon *corrido* d'aleshores havia d'esser necessàriament bon sarauista.

Dels envelats de les festes majors a *El Gavilán* i *La Baldufa* amb els famosos balls de màscares del Liceu s'anà passant a *Ramalletes*, a la *Isquièrda del Ensanche*, a la *Serpentina*, i ara, en Bastida guarda el foc sagrat a la *Bohemia Modernista*.

Mentrestant el cos d'abonats del Liceu alimentava com un bé de Deu al cos de ball de la gran Pauleta.

Això sostenia aquell seguit d'exemplars, únics en la immortal bellesa barcelonina, que responien per la *Cadiraire*, la *Tuyetes*, la *Planxadora*...

A elles es deù el gran èxit d'aquelles obres italianes en que el ball imprescindible els feia lluir les gracies i les pantorrilles.

Wagner en el Sinai

Però amb això ve en Pena i ens clava en Wagner entre cap i coll.

A trencar motllos! Fóra neulades! Música descriptiva! Fóra ballarines!... Vaja, adeu!

La sardana és la dança més bella...

Això i l'empenta del nacionalisme contra l'*agarrao* ens ho van fer tot malbé.

Aleshores vinga sardanes, i si no ens hi divertíem, al menys feiem patria.

Aquell diputat solidari que pintava en Ru-siñol puntejant-ne una per a portar el consabut gra de sorra al casal de la patria, se'n rescabalava a *La Bombilla* a l'arribar a Madrid.

Els Music-Halls

Va venir el refredament del nacionalisme, i com que havíem perdut el vell camí, però conservàvem les ganes, vàrem anar a parar al music-hall.

Els vells *Palais de Cristal* i *Folies Bergères*, que's decandíen en l'oblit, reviscolaren en *El Trianon*, *La Gran Peña* i els seus innumbrables successors.

El garrotín, els apaches i el tango

D'allí i de l'aristocràcia de Lleida, segons en Marius Aguilar, en va sortir la popularitat del garrotín, escampada entre la *gente de bien* per la «Dora».

Al garrotín va seguir en proeminències el vals apache, servit amb merenga per la Meller a les modistetes sentimentals.

Després va fer la seva invasió el *tango argentino* que dels *foyers* dels music-halls va passar amb tots el honors al menjador de la Maison Dorée.

La dòna savia

Allí va morir un diumenge a la tarda entre la indiferència de la gent.

I a la guspira que ja havia llençat la Rosario Guerrero amb la seva dança *El puñal y la rosa* va seguir una corrua de dances de dònes sabies.

La Napièrkowska ens complicà els xistos de Max Linder amb unes dances gregues.

La Tórtola Valencia i després la Sahary Djeli ens han reproduït el dibuixos dels vasos egipcis.

La comtesse de Villeneuve i en Vicenti ens han donat un interior del segle XVIII i un ballet rus dels que han fet la última moda de París.

Això és una biblioteca sobre l'escenari!

Pauleta la Ben Plantada

Evidentment tot això està molt bé, però era més bonic aquell vals de Gounod que'ns donaven al Liceu amb el *Faust*.

Allò era lo clàssic i allò no eren romanços, eren balls.

El gust de la nostra Pauleta Pamies acreditava amb això el seny i la essència artística de la raça.

Si la Ben Plantada vol dir això, la Ben Plantada no s'havia de dir Teresa, s'havia de dir Pauleta.

Roda el món i torna al Born

I si no, vegin-ho.

Ara resulta que després de tantes coses i tantes complicacions, la «primera ballarina estrella de la òpera de Londres», la «estrella primeríssima de primera magnitud», la «millor

del món», es Mlle. Felyne Verbist, que ha donat darrerament una representació al teatre Romea.

I aquesta senyoreta, molt guapa, molt gentil, com les nostres barcelonines de vint anys, és una ballarina absolutament, absolutíssimament exacta a les deixebles de la Pauleta.

Potser és una mica inferior perquè no's va sapiguer sortir de l'intent d'un garrotín, que les nostres Mari-Marina van apendre a casa la senyora Pamies i que després han fet la pols a les mateixes andaluses.

Roda el món i torna al Born. Aixís s'ha de dir.

SUPER

Diada deportiva d'Hostalric

Triomf d'Esteve amb màquina «Martí»

Els esforços del Grup Sports d'Hostalric, organitzador de les festes deportives celebrades a dita vila els passats dies 23 i 24 del corrent, es vegeren coronats per un èxit complet.

L'importància i número dels elements que hi prengueren part, aixís com el perfecte ordre i organització de les festes, són motius de compensació a la constant tasca dels organitzadors.

Davant de nombrosíssima concurrència, a les 9'15 del matí del dia 23 començaren les festes deportives amb una carrera ciclista de resistència en un recorregut de tres vegades Tordera, Hostalric i «La Conna», total, 72 kilometres.

Hi prengueren part els notables corredors Martí (J.), Magdalena, Sanmarini, Guinovart, Bartrina, Martínez, Alsina, Vidal, Esteve, Tresserras, Crespo, Gargalló y Heovitson, clasificant-se pel següent ordre:

1. Isidre Esteve, màquina «Martí», neus «Klein», 72 kilometres, en 2 hores, 49 minuts, 4 segons.
2. Salvador Guinovart, en 2 hores, 49 minuts, 4 segons, 1/5, neus «Klein».
3. Josep Magdalena, en 2 hores, 50 minuts, neus «Klein».
4. Aurelià Gargalló, en 2 hores, 50 minuts, 1/5.
5. Joan Martí, en 2 hores, 50 minuts 2/5.
6. Víctor Sanmarini, en 2 hores, 53 minuts.

El nou triomf de l'Esteve amb màquina «Martí» es saludat amb una formidable ovació. Aquest és el segon any que en dites festes corredor i marca obtenen un senyalat triomf damunt dels nostres més notables corredors i de totes les més acreditades marques. Felicitem a l'Esteve per la seva constància i entrenament, i a la casa Martí perquè veu compensats amb l'orgull de la victòria sos constants treballs per al millorament de la seva indústria.

A la tarda tingué lloc la carrera de velocitat en un trajecte de 7 kilometres, donant el següent resultat:

1. Eduard Tresserras, en 12 minuts, 50 segons, màquina «Sanromà», neus «Klein».
2. Aurelià Gargalló, en 12 minuts, 50 segons 1/5.

Turó Park

Esplèndids jardins
Grans atraccions
Pròxima obertura

3. Ferràn Martínez, en 12 minuts, 58 segons.

El segon dia s'efectuà un partit de football entre l'Universal F. C. i el team del Grop Sport, vencent, després de renyida lluita, el primer per un goal a zero. Després tingueren lloc altres carreres ciclistes entre corredors d'aquella comarca, i per últim unes carreres de pedestrisme, en les quals hi prengueren part gran nombre de concursants, acabant les festes deportives sense que cap incident pertorbés l'alegría del simpàtic festival.

Repetim la nostra felicitació als vencedors, i en especial al Grop Sport, de dita pintoresca vila, que amb iniciatives com la que'ns ocupa honren el bon nom del seu poble i enorgulleixen a Catalunya.

Écos de la gran guerra

Conferència den Rovira i Virgili

«La guerra europea i la transformació del règim social» va esser el tema de la conferència que don Antò Rovira i Virgili desenrotllà en el Centre Republicà Autonomista del Vendrell, acte organitzat per la Joventut F. N. R. d'aquella població.

Digué el conferenciant que de la guerra actual la gent no més veia els milers de morts, les desolacions i la destrucció de pobles i ciutats que havia produït i produïa; i afegí que era una veritat que's perdien milers, milions de vides, però que'l segament d'aquestes vides no era sinó un avençament al tribut de la mort que per llei de naturalesa tots venim obligats a pagar. La mort—segui dient—és tant més intensament sentida quant més aparatosa és; ara fa poc temps a Itàlia hi hagué uns grans terratrèmols que en un sol moment causaren la mort a 25.000 persones; doncs bé, l'Anglaterra, en aquells dies i en sis mesos de guerra, havia tingut igual nombre de morts, i tals han sigut les llamentacions que no sembla sinó que'ls homes s'acabin a l'Anglaterra, i en canvi, passats vuit dies dels terratrèmols d'Itàlia, ja ningú es recordava de les 25.000 vides que's perderen en un moment.

Jo tinc—afegeix—la plena convicció de que la guerra actual ha de reportar un gran bé a l'humanitat, que vindrà a recompensar la perdua de vides i les destruccions que produeix; que, per de prompte, ja n'ha reportat un, de bé, i ben gran: la prohibició de la fabricació i venda de l'absenta a França, la del whisky a Anglaterra i la de l'alcohol a Rússia, les quals begudes tants i tants estragos causaven omplint manicomis i cementiris, i que sense la guerra haurien continuat la llur tasca mortífera.

A l'esclatar el conflicte europeu no hi hagué cap protesta obrera contra la guerra, com n'hi havia hagut un any abans, perquè els obrers se sentiren primer patriotes que socialistes, puix el sentiment de patria jamai cap teoria l'ha pogut destruir. Per a comprendre el patriòtic heroïsme de Bèlgica n'hi ha prou amb ser home de cor. A Espanya s'imposa la neutralitat perquè no compta amb els medis par a anar a la guerra; però si es ve-gés trepitjada i invadida probablement faria lo mateix que ha fet Bèlgica.

Jo m'estranyo de que'ls obrers siguin internacionalistes quan es tracta de vagues i no s'hi hagin sentit ara en el cas de Bèlgica, lo qual constitueix una flagrant contradicció.

Recordem que Pi i Margall digué un dia que la guerra, en certs moments, fins era santa i justa, i fins Jesús, amb tot i la seva mansuetut, arribà un moment en que esclatà en

indignació i va treure a fuetades els mercaders del temple.

Una revolució, com una guerra internacional, com una guerra civil, també ho és, una guerra, i, amb tot, s'hi va.

Entre dos bel-ligerants en guerra, sempre un té més raó que l'altre, però no raó complerta, que aquest cas no's presenta mai, però en el conflicte actual la major part de raó la tenen els aliats.

Regonec que Alemanya té coses grans i que ha tingut grans homes; però pateix una bogeria col·lectiva, que funda el seu poder en la força i té la idea de que ha d'imperar sobre tot i per damunt de tot, idea que s'imbueix ja als nois des de petits en les escoles; fins a ensenyar-los que tots els grans homes que han sobressortit pel seu saber en totes les parts del món han dut sang alemanya en llurs venes, fins el nostre Cervantes.

Seria un gran bé per l'Humanitat, i fins per a la mateixa Alemanya, que aquesta sortís derrotada; però a l'Alemanya es creu, com a dogma de fe, que ha de triomfar.

Jo'm lamento com a català, i me'n dono vergonya, de que en el problema mediterrà, en la lluita que's desenrotlla a l'Orient, en la qual hi sonen els noms de Grecia, de Constantinobla i de Gal·lípoli, llocs als quals anaren els catalans, el nom de Catalunya no hi soni, ni hi puguin anar, com abans, naus catalanes, com tampoc hi serà comptada per a res, al quedar solucionat el problema, Catalunya. Ja que no hi podem fer acte de presència, al menys que'l nostre cor i el nostre esperit entrin dintre la batalla.

Després de la guerra es transformarà el règim social actual i quedarà afiançada la llibertat de Servia i de Bèlgica. Per això la sang que ara cau serà feconda, com ho és la pluja de primavera, i les vides que's perden vénen a esser les llevors que's perden també en les tempestes naturals.

Actuació republicana

L'unió del republicans

Un dels dies de la passada setmana quedà reconstituïda la Junta de Defensa Republicana de Mataró, amb el fi de procurar l'unió dels republicans d'aquell districte.

Promptament es realitzarà un acte públic. Està composta aquesta Junta de Defensa Republicana pels coneguts republicans Cuadras, Cabot (regidor), Cuní, Vergés, Pou, Montserrat, Ramis i Borràs (regidor).

Aquesta Junta ha sigut molt ben rebuda pels republicans nacionalistes i radicals, car eonffen en una bona tasca degut a son bon zel i activitat.

Els nacionalistes per a la República portuguesa

La Junta Municipal de Barcelona del partit d'U. F. N. R. ha enviat al president del govern portuguès un comunicat que consta dels següents extrems:

Primer. Saludar al govern nacional de la República portuguesa.

Segon. Expressar al poble portuguès l'admiració que sentim per ell els federals nacionalistes republicans de Catalunya, davant l'heroica prova d'amor a la República que va donar amb motiu de la revolta del 14 de maig. Fent extensiva la nostra cordial admiració a les forces de l'exèrcit i de l'armada portuguesa lleials a la República.

Tercer. Haver vist amb satisfacció el restabliment constitucional que ha acabat amb

la ominosa dictadura militar, còmplic dels elements monàrquics.

Quart. Protestar amb la més fonda indignació de l'atentat de que fou víctima el gran ciutadà Joao Chagas, ferit per la ira vesànica d'un boig, tot desitjant el seu complert restabliment.

Quint.—Rebutjar l'acte comès pel govern espanyol enviant una divisió naval a Lisboa, revelant un intent d'intervenció en els negocis interns de la República portuguesa, que nosaltres, ni com a catalans ni com a demòcrates, podem aprovar. El patriotisme i l'amor a la República faràn que'ls portuguesos resolguin degudament els seus conflictes interns, i nosaltres no hem de desitjar res més que el prestigi i la prosperitat del poble germà.

Conferència

Don Pere Corominas donarà avui, dissabte, en el Centre de Corredors i Moços de la Banca Industrial i Comerç de Barcelona una conferència pública sobre'l tema «Conseqüència social de la guerra de les nacions».

«La Campana» denunciada

Ha estat denunciat, per injúries al papa, el nostre confrare *La Campana de Gracia*.

Desitgem que surti en bé de l'encepegada.

Els nacionalistes federals a Badalona

Diuenge passat se celebraren a Badalona diversos actes per a commemorar l'aniversari de la fundació de la Joventut del partit d'U. F. N. R. en aquella ciutat.

Se celebrà un míting en el qual hi parlaren els senyor Busquets, president de l'acte, per ser-ho de l'entitat al·ludida, Caballeria, Perejoan, Giró, Ribera, Bastardas i Corominas.

Aixís mateix se celebrà un banquet i una vetllada literaria-musical.

Lo de la bandera catalana a Vilafranca

La Junta Municipal de l'U. F. N. R. de Barcelona ha remès a l'alcalde de Vilafranca del Panadès el següent comunicat:

«Aquesta Junta Municipal d'Unió Federal Nacionalista Republicana de Barcelona té a bé fer-vos avinent l'acord pres per unanimitat en la sessió del 21 del corrent, d'expressar-vos el fondíssim disgust i la justa indignació que hem experimentat davant l'acte per vos comès com a batlle de Vilafranca manant retirar de la façana de l'Ajuntament la gloriosa bandera de Catalunya, arrencant-ne i tot el pal, inferint un agravi incalificable a la nostra patria i als bons catalans vilafranquins que l'havien oferta al seu Ajuntament.»

Conferència del senyor Mir y Miró

La Junta Directiva de la Casa del Poble del districte quint ha organitzat una conferència que anirà a càrrec de nostre il·lustre amic don Antò A. Mir i Miró, que desenrotllarà el tema de palpitant actualitat «Orientacions de la minoria radical en la Mancomunitat Catalana».

De todo punto imposible considerar legítima la formación de provincias que no deben su origen a la voluntad de los pueblos, ni la de las naciones que no deben su origen a la voluntad de las provincias. Las sociedades políticas no son más naturales ni más sagradas que la familia; y la familia, como tantas veces se ha dicho, se constituye, lo mismo ante la Iglesia que ante el Estado, por la libre y debe ser el fundamento racional de todas las asociaciones humanas.

F. PI Y MARGALL

NOVES

Avui publiquem un article de nostre benvolgut amic M. Mer i Güell, que potser resulta un xic inactual. Teníem l'article en cartera. Necessitats apremiants de compaginació han fet que retrasséssim la seva publicació un número i un altre número. Però en Mer mereix per nosaltres totes les consideracions i per això, inactual i tot, publiquem avui el seu article, que de segur veurà nostres llegidors amb molt de gust.

Des del començament de la guerra es troba a la nostra ciutat el català rossellonès M. Ch. Parés, ex-membre de l'Estudiantina de Perpinyà, les obres de la qual eren traduïdes per mossèn Jacinto Verdager.

El senyor Parés es troba sol, puix l'únic fill que té està a la guerra, i no té cap més parent. El seu fill l'ajudava quan treballava, a fi de que pogués viure regularment.

Ara està mancat de tot recurs i creiem seria una obra altament humanitària donar-li un petit socors que alivies la seva situació.

Ha estat detingut a Reus, on resideix, nostre estimat correligionari i col·laborador don Jaume Simó Bofarull, acusat d'atacs a la guarda civil per medi d'una fulla que's publicà amb motiu d'una vaga darrerament ocorreguda en aquella ciutat.

El senyor Simó, que sab lo molt que l'estimem, compendrà l'intensitat de nostre pesar pel contratemps que sofreix i del qual desitgem que surti en bé.

El digne diputat per Barcelona nostre venerable amic senyor Giner de los Ríos, ha visitat al capità general, interessant-se per la llibertat del detingut, sortint molt complascut de la visita.

Tant de bó que'ls optimismes del senyor Giner es converteixin en realitats!

El popular artista Max Linder, del qual es va dir que havia mort en els camps de batalla, actualment treballa al teatre Dal Verme, de Milàn, obtenint grans èxits.

La coneguda ballarina Pastora Imperio es prepara per a marxar a Buenos Aires.

També hi marxarà, a l'acabament d'aquest any, la celebrada cançonetista Raquel Meller.

El Concell directiu de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, en la darrera reunió que celebrà, va enterar-se amb satisfacció de l'espontania oferta d'un metge odontòleg d'aquesta ciutat per a prestar gratuïtament els seus serveis facultatius als nois i noies pobres de les escoles catalanes que vagin recomanats per la Protectora, no podent-se donar el nom al públic per prohibició de l'interessat.

Un diari de Reus diu que diversos súbdits italians que's trobaven en aquella ciutat han sortit precipitadament per al seu país, a l'objecte de complir amb els seus deures militars. Entre ells n'hi figuren alguns que formaven part de la companyia Granieri.

Constituí un gran èxit la festa que, a benefici de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, i organitzada pel C. A. dels D. del C. i de l'I. i la C. M. C. se celebrà el diumenge passat a la tarda en el magnífic Turó Park.

Tot el Park presentava un bonic aspecte. L'animació era per tot arreu. Els jardins donaven una alegre nota de color amb les seves roses xamoses.

La festa vingué a ésser també una espècie de «festa de la flor». Un centenar d'hermoses i aixerides senyorettes proveïdes de clavells i ginesta i d'una borsa ben vistosa oferien una flor al concurrent, a canvi d'un petit òbol voluntari.

El programa començà tocant la Banda Municipal diverses airoses composicions, l'Orfeó Gracienc cantà escullides cançons; els Xiquets de Valls executaren diversos castells amb gran mestria. L'Orfeó cantà ensem la composició que porta el nom dels mateixos, original den Clavé; après el chor «Mossèn Cinto» interpretà diverses cançons amb gestes de gimnàstica rítmica; l'Esbart Folk-lore de Catalunya ballà dos balls populars catalans; la cobla La Principal, de Perelada, tocà diverses sardanes, que foren puntejades per infinitat de jovent. Focs japonesos amenitzaren la festa.

Es descobrí un gros escut de Catalunya format per clavells i ginesta. L'Orfeó i la cobla en aquest moment executaren *Els segadors*, que foren també chorejats per molts dels presents.

La gentada congregada a la plaça on tenien lloc totes aquestes festes era enorme. Les moltes cadires que hi havien eren totes ocupades; pel mig no s'hi podia donar un pas; pels voltants de la plaça, com també les escales que hi ha, estaven curulles.

La comissió executiva de l'Aplec de la Sardana ha quedat constituïda per a aquest any (ix de sa celebració) en la següent forma:

President, don Josep Mallofré; vis-president, don Francesc Curet; administrador, don Joan Valls; arxiver, don Joan Bel; secretari, don Joan Sanxo; vocals, don Ramón Riera, don Ernest Batlle i don Josep Maria Torres.

Com cada any, aquesta popular i típica festa se celebrarà a Vallvidrera, en la data que oportunament s'anunciarà.

Deuen adreçar-se totes les comunicacions al secretari, Portaferriça, 21, primer, primera.

Mercès a gestions realitzades per l'Associació Catalana d'Art Dramàtic d'acord amb el Foment del Teatre Català, respecte a l'arranjament del teatre Principal per a destinar-lo a l'objecte que aquelles dugues entitats persegueixen, s'ha acordat pels representants de l'ajuntament en la Junta de l'Hospital de la Santa Creu—propietària del teatre—la suspensió del concurs d'arrendament del col·lisiu, tal com aquelles entitats sol·licitaven, fins a la resolució de les reformes demanades.

Ademés s'acordà que l'Associació Catalana d'Art Dramàtic i el Foment del Teatre Català procedissin desseguida a la formació d'un projecte d'obres segons llur petició, i aquestes designaren immediatament els senyors J. Puig i Cadafalch, Maurici Vilumara i Adrià Gual per a l'assessoria tècnica d'aquest encàrrec.

De l'examen minucios que aquests senyors feren al teatre Principal, junt amb el secretari de la primera d'aquelles entitats, el nostre estimat amic i col·laborador Pere B. Tarragó, n'ha sortit la formació d'un projecte que s'està acabant i que serà presentat molt aviat a l'alcalde per a la seva definitiva resolució.

Un entusiasta francòfil tracta de crear un casal on s'hi aixoplugin tots els que comprenen de quina part està la Justícia i el Dret en aquesta guerra.

L'al·ludit senyor ja compta amb un grup de jovent que's decideix a emprendre aquesta bella tasca, que servirà per a propagar l'amor a la França.

Instal·lacions elèctriques. Il·luminacions decoratives. Lampisteria en general. Dinamos, electre-motors, telefons, timbres, para-llamps, ascensors, material elèctric, etc.

J. Jorge Vinaixa i C.^a

Oficines: Diputació, 168, pral., 2.^a Taller: Villarreal, 57, tda.

VINS Y MISTELES

Societat anònima

BATALLA

Marquès del Duero, núms. 206 y 208

Telefon núm. 6177

LECTURA POPULAR

BIBLIOTECA D'AUTORS CATALANS

Cada dijous - 10 cèntims

FÈLIX COSTA, impressor.—Carrer Nou de la Rambla, 45, baix 25

GRANS TRIOMFS DELS CICLES MARTI A HOSTALRIC

12 de juliol de 1914 i 23 de maig de 1915, según any, sempre

1.^{ER}

ISIDRE ESTEVE
sobre

CICLE MARTI

amb
neumàtic
KLEIN

Princesa, 37 - BARCELONA